

CHANZY

Santiago Coll De Arredondo

CHANZY

Primera edición: abril 2025

© Comunicación y Publicaciones Caudal, S.L.

© Santiago Coll De Arredondo

© Alfonso Buenaventura: Foto de portada

© James Abaddon: Foto de contraportada

ISBN: 979-13-87814-14-4

ISBN digital: 979-13-87814-15-1

Depósito legal: M-9930-2025

Editorial Adarve

C/ Luis Vives, 9

28002 Madrid

editorial@editorial-adarve.com

www.editorial-adarve.com

Impreso en España

*A sa mena dona i als meus fills, en especial a en Joan Pau,
que es el cor de la família.*

SA MEVA BANDA SONORA

*Nou de febrer,
port de Marsella,
a l'Alger,
encara esperen.*

*Es capvespre
la mar s'esvalota.
Pressentiment
a prop de Menorca.*

*No hi ha cap llum
allà a ses roques.
Senten cruïxir
de matinada.*

*Capçanades
que són un neguit,
fins que un crit
desperta deveres.*

*Pressentiment,
un perill que amenaça,
i sa gent corre
descalça.*

*Caic a la mar,
m'agaf a una seca.
Veig un refugi
que és una cova*

*Aquí dins
me passa una vida.
Demà matí
demanaré ajuda.*

*No hi ha ningú,
un silenci que espanta,
trossos que suren
i que la mar estampa.*

*Deu de febrer,
a prop de Menorca,
a l'Alger
encara esperen.*

QUIM TORRES I LEN MESQUIDA (DELÈN)
400 milles, 17 nusos, 24 hores

CAPÍTOL 1

—Coronel, coronel! És l'hora de la seva medicació, senyor — va xiuxiuejar en Marcel a l'endormiscat Fiquet.

El coronel va entreobrir els ulls i, amb un lleu somriure, va respondre amb veu cansada i enrogallada:

—Ah!, Marcel, ets tu, amic meu.

—Sí, senyor.

—Quina hora és?

—Són les quatre, senyor; és l'hora de prendre la medicació.

—Uf! —va dir el vell—. Estic fart de la maleïda medicació! Necessit sortir d'aquest lloc.

—Ja li queda poc, senyor.

El coronel va agafar la càpsula i, d'un cop de mà, se la va introduir a la boca seguida d'un glop d'aigua del got que en Marcel li va aproximar.

—Digue'm Paul, Marcel, duim setmanes junts, ja som amics i saps que no m'agraden els formalismes amb tu, i encara més amb una camisa de dormir com a uniforme—. Van riure tots dos.

—Ho sé, senyor, però mentre sigui militar és el meu deure dirigir-me a vostè en termes militars, senyor.

El coronel Paul-Henri Fiquet tenia seixanta-quatre anys. Era una persona alta i corpulenta. Una antiga cicatriu rompia la cella

esquerra i el nas tort per algun cop de puny feia que el seu rostre tingués aspecte de maleit, encara que en el fons era un home amable i simpàtic. Era originari de Remiremont, un petit poble a l'est de França, a poc més de setanta quilòmetres de les fronteres amb Suïssa i Alemanya. A prop d'allà hi havia la ciutat d'Épinal, on duia un temps ingressat, al seu hospital militar. No tenia més família que la seva mare.

El coronel de molt jove va començar la seva carrera militar a les ordres de Napoleó III, primer en l'expansió de l'Imperi francès al sud-est asiàtic i més tard en la seva propagació per l'Àfrica. Aquesta vocació castrense el va dur a pujar ràpidament a l'escalafó militar. En el seu actual destacament, a les possessions colonials franceses del Congo, va contreure la malària feia ja unes setmanes, però per fortuna per a ell, va començar amb les febres a França, en un permís de descans després d'una llarga temporada d'incursions en territoris del Txad. Ara estava a punt d'aconseguir superar la malaltia i en poc temps abandonaria l'hospital per reprendre el comandament al capdavant del seu batalló.

Superat el procés d'aïllament, passava els seus dies de convalescència a la sala d'estada prolongada de l'hospital, on a més d'ell es trobaven ingressats, en règim de residència, dos militars retirats ja molt majors, amb un alt grau de dependència. A aquelles hores del capvespre, en Marcel tenia per costum passar unes apassionants estones al costat del coronel, en les quals escoltava abstrèct les històries del vell militar sobre els innumbrables fronts i batalles en què havia lluitat, als incomputables països i llocs indòmits on va servir i els molts personatges que va conèixer. En fi, una vida plena d'increïbles anècdotes que feien que al jove se li passés molt ràpid el temps, immers en aquelles fantàstiques aventures.

L'entretinguda xerrada d'aquell dia se centrava en l'apogeu de la missió civilitzadora de França a les colònies africanes i en el rendible comerç amb aquestes, principalment a través del port de Marsella. Enrere quedaven les seves innumbrables històries sobre Vietnam, la Continxina i les cruents batalles contra els valents i

aguerrius soldats asiàtics. El relat d'aquell capvespre girava al voltant de la batalla dels dotze anys, que va concloure amb la conquesta de Madagascar. Absort, en Marcel escoltava atentament el relat entorn de les terribles guerrilles nadiues a les ordres de la reina Ranavalona III, que amb les sanguinàries i cruentes lluites cos a cos van delmar notablement l'exèrcit francès.

De tant en tant, el coronel feia algun incís per enriquir les seves narracions: aquest cop es va entretenir a detallar algunes curiositats sobre la increïble fauna de l'illa, més concretament un bell primat de pelatge gris, ventre blanquinós i una llarga cua anellada; al seu cap, rere el seu antifaç negre, hi destacaven uns grans ulls de color carabassa: l'anomenaven lèmur. En açò estava quan, de cop i volta, els va distreure l'obertura de la porta de la silenciosa sala. Un al·lot va entrar sigil·losament i es va dirigir cap a ells. En Marcel el va reconèixer i se'l mirà amb estranyesa: era el fill de la veïna dels seus pares.

—Hola, Pierre —va dir en Marcel—. Què hi fas aquí?

—Marcel, ta mare m'envia. Has d'anar a ca teua tot d'una, ton pare... —li va contestar el noi amb un gest seriós al rostre.

A en Marcel se li va trasmutar la cara i va mirar amb preocupació el coronel. Aquest, que havia escoltat la conversa, amb un moviment del cap li va assenyalar la porta.

—Ves-te'n tot d'una, jo me'n desfaig tot sol .

—Gràcies, senyor.

En Marcel va abandonar la sala ràpidament; i darrere d'ell va sortir el jove. Un cop fora de l'hospital, va accelerar el pas en direcció a ca seua. Al llarg del trajecte no va intercanviar paraula amb el seu acompanyant, que el seguia unes passes enrere. Aviat van arribar a casa, al número sis del carrer Charlet. En arribar, a la porta de l'entrada hi havia na Julie, la mare de l'al·lot que el va anar a cercar a l'hospital: tenia un gest seriós que al jove Marcel va preocupar encara més.

—Són al dormitori, amb el doctor Toussen.

El doctor Toussen era un dels metges de capçalera que anava als domicilis i en Marcel el coneixia des de petit. El jove va entrar

sigil·losament a la penombrosa habitació on hi havia sa mare, Marie-Josephe, que en adonar-se de la presència del seu fill, amb la mirada afligida i compassiva, el va assabentar del fatal desenllaç. En Marcel va fixar la vista al rostre de son pare, que jeia al llit. Al costat seu hi havia el metge, que ja recollia els seus utensilis i els estojava al maletí.

—Li ha fallat el cor, Marcel... Em sap greu —va dir el doctor en abandonar l'habitació. En passar al seu costat li donà un copet afectuós a l'espatla.

El jove amb prou feines va contestar al doctor més que amb una simple mirada de sorpresa. En Marcel es va acostar a la capçalera del llit i s'agenollà a l'alçada de son pare. La visió trista d'aquella cara es va enterbolir amb les llàgrimes que van començar a brollar dels seus ulls. Sa mare se li va acostar per darrere i li va posar la mà a l'espatla per intentar consolar-lo. No van fer falta paraules.

El capvespre era gris sobre el cementeri d'Épinal. En Marcel, que anava vestit amb l'uniforme militar de gala, estava dret davant del fèretre de son pare, a un costat tenia sa mare i a l'altra la seva germana Catherine, que havia vingut des de Le Havre amb en Paul, el seu marit. Amb la mirada perduda sobre el taüt, les seves cavil·lacions amb prou feines li deixaven percebre el murmur del capellà que llegia un respons de comiat. Amb ells hi havia na Julie, la veïna, i diversos amics i familiars.

Després de l'enterrament, van abandonar el cementeri en un lent passeig entre xiprers i crucifixos. D'una banda hi anava la germana amb el seu marit, i una mica més enrere caminava ell amb sa mare, a qui acompanyava amb el braç sobre les espatles.

Al llarg de la conversa, sa mare li va dir que pensava anar a viure a Le Havre amb la seva filla i el seu gendre, que no volia viure més a aquella casa sense son pare.

—Em sembla bé, mare, jo seguiré aquí un temps fins que em llicenciï, i després ja veuré què faig.

En Marcel Henri Emile Bodez tenia vint-i-dos anys, havia nascut el 14 de juliol de 1886 a Épinal, ciutat francesa a la vora del riu Mosel·la, al departament dels Vosges, a prop de la frontera amb Alemanya. Era un jove alt, moreno, d'ulls verdosos, amb els cabells arranjats a l'estil militar. Li agradava dur un bigoti fi, el qual malgrat la seva edat no era gaire abundant. Havia fet el batxiller de lletres i filosofia i actualment complia el servei militar a l'hospital militar, on la seva amistat amb el coronel es consolidava dia a dia. Al mateix temps, es preparava per treure's una plaça com a agent de duanes i seguir els passos de son pare.

La vida continuava i els dies passaven. A l'hospital, envoltats de sigil i tranquil·litat, d'olor de desinfectant, de medicació... de persona, les entretingudes xerrades entre els dos amics es desenvolupaven en un ambient de complicitat. El coronel era un narrador excepcional i en aquelles estones tenia el jove abstret amb els seus relats. Quan no explicava històries i anècdotes, parlaven de temes militars o culturals i, és clar, també de temes personals.

—I digue'm, Marcel, com et va en el tema de l'amor? Tens al·lota o una amiga especial? —va preguntar el vell coronel amb una mirada múrria per atreure el jove.

En Marcel es va posar vermell, no esperava aquesta pregunta per part del coronel, però es va atrevir a explicar-li l'assumpte que el duia de cap aquells dies.

—Vaja, coronel —va contestar el jove una mica fora de lloc—. Miri, aquestes setmanes em té inquiet una al·lota preciosa.

El vell militar, amb expectació i curiositat, es va incorporar sobre un costat i es recolzà al coixí: volia, necessitava, oblidar les seues coses. Va obrir els seus ulls foscos i pujà les celles per, amb un gest del cap, incitar el jove a donar pas com més aviat millor al relat, volia que li expliqués fil per randa.

Feia un parell de setmanes havia aparegut per la biblioteca, on preparava les seves oposicions, una al·lota a qui en Marcel no havia

vist mai. Ell estava entre els seus llibres de comerç exterior, de geografia, de matemàtiques... apunts, llapis... i, cap a mitjan matí d'un dilluns, el silenci de l'estudi es va interrompre pel so d'uns talons. Aquell renou li feu desviar la vista dels seus llibres i va observar rere d'aquells passos una jove que entrava a la sala. Aquesta saludà la bibliotecària i va avançar decididament a ocupar un lloc buit a prop del seu.

Era una al·lota alta, morena, de cabellera llarga, la qual va recollir amb una cinta en una cua, per així esclarir el seu rostre. La seva cara, il·luminada per la llumeta de l'escriptori, va mostrar les seves faccions precioses: uns grans ulls sota unes celles fines i un nas perfecte; rere els grans llavis vermells s'apreciaven part de les seves dents blanques. A en Marcel li va semblar l'al·lota més polida del món. Ella, tot d'una, es va posar a la seva tasca, aïllada de tot allò que l'envoltava. En Marcel, en canvi, no podia treure la vista de la cara de la jove: ni els càlculs matemàtics, ni els mapes, ni res no podia apartar-lo de la seva meravellosa imatge.

El matí avançava, ella seguia amb la seva feina, i en Marcel, a la seva. «Què deu fer a la biblioteca? Es deu preparar per a unes oposicions, com jo? Recopila informació?», es preguntava ell. Al llarg de l'excitant i intrigant matí, la jove es va aixecar diverses vegades per consultar alguns llibres, cosa que incitava encara més la seva curiositat. Al final del matí, l'exigua concentració d'en Marcel es va tornar a veure pertorbada per un nou moviment de la jove, que donava per finalitzada la seva jornada.

Va recollir els seus llibres, es va deixar anar la cabellera i es va aixecar per abandonar la sala. En Marcel la va seguir amb la vista fins que va desaparèixer per la porta. El seu cap seguia embrancat a esbrinar qui era aquella al·lota, què feia allà, com era de guapa... Definitivament, s'estava enamorant. Aquell matí li va servir de poca cosa, ja que va estar pendent tot el temps d'aquella bella criatura. Poc després també va arribar a la fi de la jornada, va recollir els estris d'estudi i va abandonar la sala alhora que s'acomiadava de la bibliotecària. En sortir de l'edifici, va mirar entre la gent que

hi havia al carrer per si la podia tornar a veure. «Quin deu ser el seu nom? Deu ser d'aquí? On viu?». El seu cap donava voltes a totes aquelles incògnites.

—La vas trobar? Què va passar, què et va dir? —l'interpel·lava el coronel.

No, no la va trobar. L'endemà estava ansiós per tornar a la biblioteca. «Vindrà, aquest matí?», es preguntava, impacient. A les nou, en Marcel va acudir a la seva cita... La seva cita amb qui? Amb els seus llibres o amb ella? La veritat és que la segona opció l'atreia més. Va ocupar el seu lloc com els dies anteriors i va organitzar el seu escriptori per començar la jornada. Ni rastre d'ella, encara. «Vindrà?». Aquest enigma li torbava la ment i el distreia dels llibres.

Estava nerviós, cada minut que passava el seu cor batejava més fort. Per fi es va obrir la porta i... no, no era ella. El cor estava esvalotat, fins i tot el podia sentir. «Vaja, avam si no vindrà mai més!». Intentava centrar-se en els seus càlculs, el silenci regnava a la sala, tan sols el pas dels fulls o alguna lleugera tossida el pertorbava: l'olor dolça del perfum de la bibliotecària mesclat amb l'olor de llibres regnava en l'ambient... I, de sobte, va entrar ella.

Era allà, encara més guapa del que recordava. Aquell matí duia un vestit blau, cenyit a la cintura per un cinturó blanc. Va entrar a la sala i va seure al mateix lloc que el dia anterior; ni el va mirar, ni tan sols havia notat la seva presència. Es va posar en feina sense distreure's de la seva comesa ni un instant. En Marcel seguia a la seva: a contemplar-la, a fer plans amb ella. Els seus estudis van quedar de nou abandonats. Un altre matí perdut, o no, qui sap. El matí va arribar al final i en acabar la seva tasca, igual que el dia anterior, ella el va tornar a abandonar.

Així, d'aquesta manera estimulante, van passar uns quants dies en què ella ignorava la presència del jove. Ell, en canvi, perdia el temps fent-se un munt de preguntes sobre ella, qüestions que no gosava fer i que, per descomptat, seguien sense resposta. Les coses necessitaven un canvi. «He de fer que em vegi, he de dir-li que

m'agrada, he de...». Es passava el temps cavil·lant sobre el tema. Estava disposat a armar-se de valor i a acostar-s'hi, però com?. «Jo no som gaire expert en aquestes coses i no sé gairebé com fer-ho». No aturava de cavil·lar. «Demà, quan entri a la sala i s'assegui al seu lloc, m'hi atracaré i em presentaré, li diré que fa uns dies que compartim biblioteca, que m'he fixat en ella i m'agradaria conèixer-la». Estava decidit, aquell seria el seu dia, aquell matí la coneixeria i per fi sabia el seu nom.

—Explica, explica! —l'instava el coronel.

Ensoldemà, el matí va començar abans del que era normal. Es va aixecar del llit fart de fer voltes per culpa dels nervis, va berenar precipitadament i va sortir de casa cap a la biblioteca. Va ocupar el seu lloc i va organitzar novament els seus estris per començar a treballar. «Quan s'assegui m'hi atracaré, he de saber qui és, què nom, on viu...», es repetia obsessivament.

«Hola, som en Marcel. Venc aquí cada matí, prepar unes oposicions per agent de duanes. Aquests dies t'he vist per aquí i no puc treure la meua mirada de tu, la veritat és que m'agrades molt i he decidit que ho haves de saber», pensava dir-li mentre el seu cor batejava a tota velocitat. Aleshores, la bella mirada d'ulls foscos de la jove es clavaria en ell. El seu somriure perfecte faria que el gest de la seva cara mostrés dos clotets a les galtes que la feien encara més polida. En Marcel seria l'home més feliç del món, ella li hauria correspost!

De cop, el renou de la porta de la biblioteca el va rescatar dels seus plans il·lusionants: no era ella. Al llarg de tot el matí es va anar obrint aquella esperançadora porta sense que ella la travessés. Des de llavors, i així han passat uns dies, ni rastre d'ella.

—Com que no ha aparegut? I no has esbrinat qui és? No l'has cercada? —l'interrogava ansiosament el coronel sense voler acceptar la rendició del seu amic.

—Idò no, no he aconseguit saber qui és. La bibliotecària només l'havia vista uns dies, i com que no es va endur cap llibre no en sabia ni el nom: només li sonava de vista.

—Però, Marcel, algú tindrà el seu nom, a la biblioteca, o a la recepció tindran alguna acreditació... Alguna cosa, dic jo.

—Algú ho ha de saber, però no he estat capaç de trobar-la —va respondre amb gest contrariat.

A mitjan mes d'abril, en una de les seves llargues converses, en Fiquet li va anunciar que li donaven l'alta i que tornava a l'Àfrica: aquella mateixa tarda abandonaria l'hospital.

—Estimat amic, en un parell de dies torn a la meua companyia.

—Vaja, no creia que se n'anés tan prest —va respondre contrariat.

—Idò sí, necessit sortir ja d'aquest lloc i anar-me'n a les meves aventures —va somriure—. Abans d'anar cap a l'Àfrica passaré a acomiadar-me de mumare i en un parell de dies sortiré des de Marsella.

—El trobaré a faltar, senyor.

—No sé si ens tornarem a veure, però et desitj molta sort en aquesta vida. Esper, en primer lloc, que aprovis les teves condemnades oposicions —van riure els dos—. I, sobretot, que trobis la teva al·lota. Esperaré ansiós les teves notícies, ja saps on escriure'm.

—Ha estat un honor per a mi conèixer-lo, senyor. Confi a tornar-lo a veure tan prest com torni de permís —li va dir una mica emocionat en Marcel.

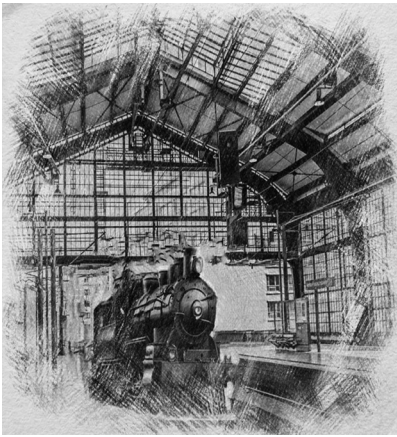
Al llarg d'aquell estiu, el jove va compaginar el servei militar a l'hospital amb les intenses jornades d'estudi a la biblioteca, on seguia amb la preparació de les oposicions. Aquells mesos va seguir a la casa paterna, on les seves tasques domèstiques contribuïen a concloure l'esgotador dia a dia. Li quedava poc temps lliure, i només els caps de setmana es podia veure amb els seus amics, la majoria dels quals treballaven a la indústria tèxtil, que era la base de l'economia de la ciutat. Solien sortir els dissabtes capvespre a

passar i a prendre algunes copes de vi. Alhora, inconscientment, sempre estava a l'aguait de tornar a trobar-se amb l'al·lota de la biblioteca, que li havia robat el cor. Tot i així, no hi havia ni rastre d'ella.

A la primeria de setembre d'aquell mateix any, en Marcel es va llicenciar del servei militar i va aprovar per fi les oposicions per a agent de duanes per a les quals feia mesos que es preparava. Un cop aconseguides, s'establiria a París un temps per completar la seva formació.

Després d'uns dies per tancar la casa i fermar uns assumptes, entre els quals restava pendent solucionar la identitat de la misteriosa al·lota de la biblioteca, va decidir anar a veure sa mare a Le Havre abans de viatjar a la capital francesa.

CAPÍTOL 2

Ja vestit de paisà i amb una gran maleta plena de les seves pertinences, caminava per un carreró de Le Havre en direcció al domicili de la seva germana, al número 95 del carrer Normandie. Allà l'esperava la seva estimada mare, a la qual tant enyorava, encara que des de la seva partida la correspondència els havia mantingut units.

En arribar a la casa, sa mare, que el va veure arribar a través de la finestra, va sortir al seu encontre i es van abraçar en silenci. Una abraçada emotiva i plena d'amor.

Van entrar a la casa i es van asseure al voltant de la taula de la cuina. Dues escudelles fumejants de cafè amb llet presidien una entretinguda xerrada sobre les seves vides aquests darrers mesos. En Marcel li va explicar que va deixar la casa familiar tancada i que va deixar una clau a na Julie, per si de cas. També li va comentar sobre la rebuda d'una carta del seu amic el coronel Fiquet, ja des del seu destí: li contava que es trobava bé, ben recuperat i li agraïa la cura i, per damunt de tot, la seva amistat.

En el transcurs de la conversa, el jove li va dir a sa mare que se n'anava a París, que després d'aprovar les oposicions d'agent de

duanes, s'incorporava de seguida a la central de la capital francesa per finalitzar la seva formació.

La dona se'l va mirar amb gest comprensiu:

—Ho entenc, Marcel, has d'emprendre el teu destí i aquesta és la teva elecció. Si tu creus que açò és el millor per a tu, endavant.

—Sí, mare, crec que ara és el que em ve més de gust i és el millor per mi. M'atreu la idea d'una gran ciutat, París...

—Saps que t'enyoraré.

—Ja ho sé, mare, jo també.

En un futur proper, després del període de formació a la central, la intenció d'en Marcel era la de demanar com a destí l'agència de duanes d'Épinal, on el seu pare va treballar tants d'anys. Així també podria estar a prop dels seus amics i, qui sap, potser es podria retrobar amb l'al·lota de la biblioteca.

Asseguts davant dels seus cafès, parlaven tranquil·lament i de manera afectuosa l'un davant de l'altra. El so de la porta els va distreure de les seves coses: era la seva germana, na Catherine. En Marcel es va aixecar sigil·losament, fent un gest a la seva mare amb l'índex perpendicular als seus llavis en senyal de silenci, es va amagar darrere de la porta de la cuina. Na Catherine va cridar la seva mare mentre deixava el seu abric al rasteller de l'entrada, la resposta còmplice de la dona va venir de la cuina. Cap allà es va dirigir a cercar-la, ja que havia de comentar-li ansiosament que començava feina com a dependent a una botiga de modes molt important i que...

Uaaaaah! Un crit darrere seu, acompanyat de dos cops d'índexs als costats de la seva cintura, van fer que deixés anar un fort crit i que un espasme ericés tot el pèl de la seva pell. Es va girar tot d'una per comprovar l'autor d'aquell atropellament a casa seva, i de seguida va reconèixer la rialla del seu germà, acompanyada pel somriure de sa mare, que no es va resistir a l'escena malgrat la cara desencaixada de la seva filla. Els dos joves es van abraçar amb afecte davant els ulls nostàlgics de sa mare, que els mirava amb tendresa.

Després de la retrobada, tots tres van seure al voltant de la taula, on comentaven les seves novetats. Va ser molta l'estona que hi van passar entretinguts a repassar records, a fer plans... En una d'aquestes, na Catherine els guardava una sorpresa. Si la del nou treball era bona, aquesta altra els sorprendria encara més: estava embarassada! Esperava el seu primer fill per a finals de febrer, i açò satisfia i il·lusionava la parella. La notícia va omplir encara més de joia la mare, que la va agafar de les mans fortament per demostrar-li així la seva felicitat.

D'aquesta manera van passar la resta del matí, allà asseguts, aïllats de tot, entre les seves coses, i de tant en tant en les dels altres. No hi va faltar alguna xafarderia portada per en Marcel des d'Épinal, i a la qual les dues dones prestaven tota l'atenció a fi de no perdre'n detall. El xafarderum local no li interessava gaire a en Marcel, atès que desconeixia els seus protagonistes i no arribava a destriar-ne la importància d'aquests.

Al migdia van parar taula per dinar a l'espera de l'arribada d'en Paul. Al llarg de l'àpat, la xerrada va continuar plàcidament, sense presses: la copa de licor posterior al cafè es va allargar fins a mitjan capvespre entre converses i rialles. Mentre parlaven, na Catherine va oferir a en Marcel passar la nit amb ells. Aquest tenia reservada una habitació a un petit hostal, però la seva germana no volia que pernoctés en un lloc fred, ja que tenia a ella i a sa mare allà. A més, a la casa hi tenien una habitació lliure, de moment, és clar. Com havia de passar aquelles nits lluny de sa seva mare, a qui portava tant de temps sense veure?

En Marcel va passar la resta de la setmana a Le Havre, i va aprofitar per conèixer una mica la ciutat i descansar. Diumenge al matí es va acomiadar de sa mare, aquell mateix matí prenia un tren fins a París. Dilluns s'havia de presentar a la central.

—L'enyoraré molt, mare, vindré a veure-la sovint. No es pensi que es desempallegarà de mi tan fàcilment! —. El jove va somriure i la va abraçar amb afecte.

Ja a París, a finals de setembre de 1909, va arribar el dia de la seva incorporació a la central per al període de formació. A les nou manco quart del matí, dret davant l'entrada de l'edifici de l'administració central de duanes, observava l'enorme edifici on començaria la seva nova etapa vital. En Marcel va entrar tímid i sigil·lós en la sorollosa i dinàmica gran sala de la primera planta, que era plena d'escriptoris amb els funcionaris embrancats en els seus tràmits intricats. Un tràfec de gent i agents esquivaven el jove, que mirava absort l'espectacle. Separades per un ampli passadís central, desenes de taules alineades en columnes es distribuïen a la sala rectangular. A la banda dreta de la sala hi havia una sèrie de petits despatxos de vidre, i a la porta de cadascun s'hi podia llegir el nom i el càrrec de qui l'ocupava.

En Marcel va obrir el paper que duïa entre les seves mans tremoloses, on apareixia un nom escrit: «M. Georges Duraz. Cap de personal».

Va enfilar el passadís on hi havien aquelles oficines de vidre i va cercar a cada porta fins a trobar el titular que coincidia amb la seva nota. Va picar a la porta. Al seu interior un home va alçar la mà i amb un gest el va convidar a entrar-hi. En Marcel ho va fer tímidament, amb la gorra entre les mans.

—Bon dia, senyor —digué en Marcel.

—Endavant, endavant. Vostè dirà.

—Bon dia, senyor, som en Marcel Bodez. Em van dir que em presentés a vostè per incorporar-me.

—Ah! Bodez. Sí, sí, l'esperava. Segui, si us plau.

En Marcel es va asseure davant de l'escriptori de M. Duraz, que va treure un dossier d'un arxivador que tenia a la seva esquerra i el va dipositar sobre la taula. A la portada de la carpeta hi figurava la numeració IC-26431.

—Aquí el tenc —va dir en Duraz—: Marcel Henri Emile Bodez, nascut el 14 de juliol de 1886 a Épinal, té actualment vint-i-

tres anys... Fill d'en Charles-Augustin Bodez i na Marie-Josephe Octavie Brunin, és correcte?

—Sí, sí, senyor, és així.

En Duraz va continuar amb la lectura del document a mitja veu durant uns instants: en acabar va tancar l'expedient.

—Bé, senyor Bodez, comencem, si li sembla bé. Segueixi'm, l'acompanyaré fins a la seva taula i li explicaré com començarem la tasca.

En Georges Duraz rondava els trenta anys; era un home molt simpàtic, educat, divertit i amable. Alçada mitjana, moreno, amb els cabells sempre arreglats i un aclarit bigoti. Un tipus realment elegant i atractiu. L'envoltava una lleugera olor d'un agradable perfum. Al cap de pocs anys de la seva arribada a la central, va ser ascendit a cap de personal, atesa la seva perícia en el tracte amb el personal. En Georges festejava una al·lota algeriana, na Sarah, filla d'un diplomàtic a qui destinaren de nou a Algèria després d'uns anys a París. En unes setmanes, la jove acompanyaria els seus pares a la seva nova plaça, al nord d'Àfrica.

A la central hi havia una secció, de la qual formava part en Duraz, on es preparaven els nous agents per passar a formar part de la gran quantitat d'agències duaneres que l'estat francès tenia repartides per tot el territori i per totes les seves colònies, que en aquella època eren moltes. A banda de tutelar les noves incorporacions en els seus inicis en l'activitat com a agent duaner i en la paperassa que tot açò suposava, en Georges els ajudava a l'hora del seu acomodament a la ciutat i els donava un cop de mà per solucionar possibles problemes d'adaptació.

Va ser prest que els dos joves van fer amistat. Era fàcil, en Duraz tractava els nouvinguts amb molt de respecte i cordialitat, i es guanyava des d'un principi la seva confiança. No van trigar gaire temps a reforçar la seva amistat i a veure's fora de la feina. De la mà d'en Duraz i la seva promesa, en Marcel va conèixer la luxosa vida de París. Anaven junts als teatres i als casinos, sopaven als millors restaurants i vivia experiències impensables per a ell tot just unes setmanes enrere.

Els matins els tenia ocupats a la central, però els capvespres que no tenia plans amb en Duraz, se li feien llargs i monòtons. Les primeres setmanes va recórrer el vell París: les botigues, els edificis, els monuments, els museus... però prest se'n va embafar. Va cercar algun passatemps per alleujar aquestes llargues estones, i va trobar ocupació durant unes hores a la setmana com a voluntari en un antic seminari del centre de París. Allà, el bisbat es proposava de recuperar uns espais per condicionar un petit museu on acollir un caramull d'objectes de diferents esglésies ja tancades i altres curiositats donades per alguns fidels. La seva tasca principal era endreçar unes sales plenes de mobles i prestatgeries atapeïdes de llibres, documents i innumbrables objectes insòlits. Furonava entre el desordre i aconseguia recuperar autèntiques meravelles carregades de pols, que havien estat abandonades al llarg de molts anys. Aquestes coses antigues el fascinaven.

En Marcel, que prest es va acostumar a la vida a París, se sentia captivat pel gran ambient dels seus carrers i les seves meravelloses botigues amb tot allò imaginable. Amb el seu primer sou va comprar un elegant capell a sa mare, a qui solia escriure sovint per explicar-li les seves vivències a la gran ciutat: li parlava de la seva feina, d'en Georges i na Sarah, de com eren de fascinants les relíquies del seminari, de museus, de teatres, de les seves noves degustacions a restaurants de diferents tipus de cuina... La vida del jove epinalenc va canviar totalment. Acostumat a la tranquil·litat de la seva petita ciutat, de cop... París. Açò sí, el ritme de vida vertiginós al costat d'en Georges, li impedia estalviar gens ni mica del sou.

D'altra banda, la seva feina a la central cada cop anava a millor i es va adaptar perfectament als seus nous companys, a qui prest va agafar el ritme de treball. Els dies passaven, els tràmits se li donaven bé, els expedients, els informes... Tot augmentava la seva experiència, sota la supervisió, i de vegades una mica més, del qui llavors ja era el seu protector i amic, en Georges Duraz. En pocs mesos va estar llest per fer el pas com a agent, i així l'hi havia insinuat en Duraz: «Ves-te fent la idea que... Bé, aquí no hi ha vacants, i açò no serà etern...».

A la primeria de gener, en Marcel treballava a la seva taula perduda enmig de l'enorme sala. A més d'emplenar documents i revisar normatives, en aquells moments es trobava embrancat en un dels retorçuts càlculs sobre el gravamen d'impostos a un carregament de material alimentari importat des del continent americà. De sobte, sobre el seu escriptori, al costat del document sobre el qual escrivia, hi va caure un sobre blanc. En Marcel va aturar el que feia i es va girar per veure qui n'era el portador. Darrere seu hi havia en Duraz, amb un somriure d'orella a orella. Amb un gest del cap, li va assenyalar el sobre:

—Obri'l.

En Marcel es va girar cap a la seva taula i el va agafar. A l'anvers hi posava el seu nom. Amb el sobre entre les mans, es va dirigir a en Duraz.

—Un augment de sou? M'aniria molt be!

Tots dos van riure. En Marcel el va obrir, va treure un full de paper i, entre el temor i l'emoció, el va desplegar lentament. Encapçalava la carta el seu número de funcionari. Tot seguit va començar a llegir:

«Per la present, inform a M. Marcel Henri Emile Bodez que se li ha assignat el seu proper destí a l'oficina de duanes de Nemours, regió d'Orà, Algèria, a la qual s'haurà d'incorporar el 15 de febrer del present any».

Signava la carta M. Delanney, director general de duanes franceses.

En Marcel es va quedar paralitzat, amb les celles aixecades i la vista clavada en aquelles línies sobre el paper blanc. En Duraz, que l'observava, va començar a riure a riallades:

—Ha, ha, ha! Però què et passa, Bodez? Anima aquesta cara, home!

A en Marcel li va costar reaccionar i, en sortir del seu astorament, va mirar aterrit en Duraz...

—Tranquil, home —li va dir en Duraz—. No viatges sol, jo venc amb tu, encara que jo me'n vaig a Mostaganem. Estarem a uns dos-cents cinquanta quilòmetres, però ens continuarem veient sovint.

A en Marcel se li mudà el gest de terror a sorpresa, i va dibuixar un lleu somriure.

—He demanat el trasllat a Algèria —va dir en Georges—. Na Sarah m'espera. Al llarg d'aquests dies que ha estat aquí ho hem decidit: quan arribi m'hi casaré i de seguida formarem família. Si amb el temps Algèria no m'agrada, sempre puc demanar una altra destinació, però ara el que m'importa més és na Sarah.

Passats uns dies de la notícia, a principis del mes de febrer, en Marcel va viatjar a Le Havre a tornar a visitar la seva mare, amb qui feia poc havia passat uns dies per Nadal. En arribar a la casa va abraçar novament sa mare, la besà repetides vegades i la mirava amb tendresa i emoció. En Marcel l'adorava i sabia que per un temps llarg no la veuria.

Asseguts de nou al voltant de la taula de la cuina, on sa mare tantes hores hi cosia, feia punt o simplement llegia, en Marcel li va anunciar la seva partida.

—Mare, m'han donat com a destí Algèria, al nord d'Àfrica, a Nemours. No es preocupi, no me'n vaig sol, m'acompanya el meu amic Georges Duraz, ja sap, el noi del qual li escric sovint i que tant m'ha ajudat a París. Ell ha demanat el seu trasllat a Algèria perquè es vol casar amb la seva al·lota.

El rostre de la seva mare era seriós: no li agradava la idea que el seu fill se n'anés tan lluny. La sola idea de passar llargues temporades sense veure'l l'entristia.

—Quan te'n vas? —va demanar preocupada.

—Demà surt cap a París i dilluns ja partim cap a Marsella per embarcar el dia 9. M'he d'incorporar el 15 de febrer. El millor d'anar-hi és que tindré un bon sou, mil set-cents francs l'any. Per començar no està gens malament, no? —va riure en Marcel.

En Marcel va allargar les mans cap a les de sa mare, i les va estrènyer fortament:

—Li promet que prest tornaré a veure-la, mare.

—Ves amb compte, fill meu.

Al fons del cor d'aquella dona hi havia el temor que el seu fill, amb només vint-i-tres anys, partís a un altre continent sol, sense experiència ni més amistats que la d'aquell al·lot que tindria a desenes de quilòmetres. A açò s'hi afegia que anava a un país musulmà amb tradicions i costums totalment diferents dels europeus. Tot junt l'angoixava.

Dilluns, 7 de febrer, en Marcel i en Georges seien l'un davant de l'altre a l'interior d'un vagó del tren que els portava en direcció a Marsella. Tots dos amb la vista perduda darrere el vidre del finestrал, veien passar el paisatge a gran velocitat: camps, boscos, casats, estacions... Van passar llargues estones sense xerrar, capficats en els seus pensaments, conscients que el pas que donaven canviaria les seves vides. De fet, a qui segur que li canviaria la vida era a en Duraz, ja que s'anava a casar amb na Sarah i els seus plans eren formar una família com més prest millor, comprar-se una caseta i ser feliços junts.

La seva vida a París havia estat molt prolífica, però estava cansat, necessitava un canvi i pretenia afrontar-lo amb totes les seves forces. El passat i la família no tenien lloc ara en el seu pensament, el seu objectiu era clar, una nova família. A en Marcel, el destí el va agafar per sorpresa, i el fet d'haver de sortir de França, ni més ni menys que fins a un altre continent, encara que relativament a prop, li feia una mica de respecte i temor.

De tant en tant, algun paisatge, alguna construcció excepcional o l'aturada en alguna andana els treia dels seus pensaments i els tornava a la realitat. El trajecte era llarg i el tren es va aturar moltes vegades. Les seves ments tenien temps d'anar i venir entre els seus pensaments, entre els seus records, entre cares, veus i abraçades donades i que s'emportaven amb ells. A en Marcel l'afligia el fet

d'abandonar per un llarg temps sa mare. D'altra banda, el record de son pare al llit el dia de la seva mort reapareixia tossudament. Pel seu cap rondava un cop i un altre la mateixa pregunta: per què se'n va anar tan prest? Encara tenia moltes coses a dir-li, moltes a preguntar-li, moltes coses a fer amb ell... Entre les mans fitorava el rellotge de butxaca de son pare, amb el cognom «Bodez» a la tapa. En obrir el rellotge, el revers de la tapa mostrava una petita fotografia dels seus pares: aquest era l'únic record físic que s'en-duia d'ells.

Ja al vespre de dilluns, el tren va fer la seva entrada a l'estació de Marsella. L'andana estava mig buida i tan sols es veia algun treballador de l'estació que esperava la seva arribada. Els dos companys van deixar de banda els seus pensaments i tornaven a estar ansiosos per la seva primera visita a la bulliciosa Marsella.

El tren per fi es va aturar. Ja drets, es van desensonyar amb algun estirament dels seus cossos engarrotats de tantes hores d'estar asseguts en aquells seients més tost incòmodes. Van recuperar les seves maletes de la zona d'equipatges i van recórrer el passadís central del vagó fins a la sortida. Davallant del tren van accedir a l'andana i van caminar fins al vestíbul de l'estació. Tot d'una, en veure'ls amb aspecte desorientat i dues grans maletes, se'ls van atracar dos fillets amb uns carretons fabricats per ells mateixos amb unes velles caixes de llenya i unes més que sospitoses rodes llueus, que ves a saber d'on les havien arreplegades.

Amb aquest enginyós artefacte, rèplica d'un carretó de transport, es guanyaven alguns cèntims de franc. Els fillets es van apropar als nouvinguts i es van oferir a acompanyar-los i a carregar les maletes fins al seu hotel. En Duraz va indicar als al·lotets que anaven a l'hostal Le Petit Marseillais. Van sortir de l'estació i van resseguir els carrerons de Marsella en direcció a l'allotjament, situat molt a prop del port.

Durant el recorregut pel centre de Marsella es van topar amb l'apassionant vida nocturna de la ciutat. El bullici dels carrers convidava a gaudir de la nit marsellesa. Allà hi destacaven tota mena

de persones, de tots els colors, dones elegants, d'altres no tant, algunes de les quals els provocava per veure si volien contractar algun plaer carnal. Van passar davant de botigues, tavernes, casinos. Els llums, les renous, els crits, els fums i les olors, tot plegat els van ficar en una voràgine de sensacions de les quals costava inhibir-se, i als seus dos petits acompanyants també els il·luminava la cara d'emoció.

Van caminar entre aquest guirigall i prest van arribar al seu destí. L'hostal era en un carreró perpendicular al carrer principal on es concentraven la majoria dels locals nocturns, teatres, restaurants i tot el vaivé de la gent de la nit. En Georges va treure unes monedes d'una butxaca de la seva armilla i les va lliurar als dos fillets que van portar els seus equipatges. Es veu que va ser esplèndid, atesa la reacció d'aquells dos dimoniets que no van amagar la seva satisfacció i van agrair el gest.

Van travessar la porta de l'hostal i van entrar al vestíbul. L'aspecte a l'interior era una mica tenebrós. Els dos homes es van mirar sorpresos: com els van poder enganyar d'aquella manera en reservar un lloc tan descurat? Darrere d'un petit taulell, a mà dreta, a l'interior d'una petita cambra, hi havia un filet de llum provinent d'una petita bombeta amb la qual just es veia el recepcionista, que sense gaire pressa es va aixecar de la cadira per atendre'ls. Aquell home, més aviat gran, els va donar la benvinguda i va demanar a nom de qui era la reserva.

Obtinguda la clau de la seva habitació, provinent de una tremolosa mà que feia joc amb la resta del cos d'aquell homenet, els va indicar que just al costat del petit taulell enfilessin l'escala que els portava al pis superior, on es trobava la seva estança, i que al fons del passadís hi havia el bany. El so esquerdat d'aquelles velles escales de fusta que els conduïen a dalt harmonitzava amb la resta del local. En entrar a l'habitació, aquell enfony tenia dos llits separats per un petit finestral que donava a un carreró fosc; una tauleta i uns penjadors clavats a la paret era tot el luxe que els oferia. Els dos joves estaven esgotats. En Marcel va deixar la maleta a terra i es va

estirar sobre el llit cara amunt amb les mans creuades sota el clotell, amb la mirada cap al sostre.

—Primera aturada, Georges.

En Duraz el va mirar i, amb un somriure, li va dir:

—Doncs sí, Marcel, i d'aquí, a l'Àfrica!

Tots dos estaven exhausts i van decidir quedar-se aquella nit a descansar.

—Demà tenim tot el dia per explorar la ciutat. Al capvespre, ja sortirem a sopar i a visitar un parell de locals per divertir-nos una estona —va dir en Duraz—. Ens donarem un bon comiat.